

آنچه مدیران شهری باید بدانند: گام اول؛ شهرداران نواحی

حسین مرادی

۱۳۹۱

سرشناسه	مرادی، حسین، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	آنچه مدیران شهری باید بدانند: گام اول؛ شهرداران نواحی / حسین مرادی.
مشخصات نشر	تهران : شهرداری تهران، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۵۷ ص.: جدول (بخشی رنگی).
شابک	۳-۶۵-۷۹۲۸-۶۰۰-۹۷۸-۷۵۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیبا :
موضوع	شهرداری :
موضوع	Municipal government :
موضوع	مدیران شهری :
موضوع	City managers :
موضوع	شهرداری — ایران — تهران :
موضوع	Municipal government -- Iran -- Tehran :
شناسه افزودن	شهرداری تهران. مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران :
شناسه افزوده	Tehran Municipality. Tehran Urban Planning and Research Centre :
رده بندی کنگره	JS۷۸/م۳۸ ۱۱ :
رده بندی دیویی	۱۸۵ :
شماره کتابشناسی ملی	۸۳۹ :

مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

آنچه مدیران شهری باید بدانند: گام اول؛ شهرداران نواحی

مؤلف: حسین مرادی
ویراستار: حسین مصلحتی
صفحه‌آرایی و طراحی جلد: معاونت علم و فناوری
تویت چاپ: اول - ۱۳۹۵
چاپ: فاطرنگار
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
بها: ۷۵,۰۰۰ ریال
شابک: ۳-۶۵-۷۹۲۸-۶۰۰-۹۷۸
ناشر: انتشارات مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

کلیه حقوق چاپ برای ناشر محفوظ است.

نشانی: خیابان شریعتی، خیابان بل رومی، خیابان شهید اکبری، نیش خیابان آقابزرگی، شماره ۳۲

تلفن: ۸۳-۲۳۳۹۲۰۸۰
<http://rpc.tehran.ir>

کدپستی: ۱۹۶۴۶۳۵۶۱۱
info@rpc.tehran.ir

امروزه مدیران شهری با مدنظر قرار دادن این امر که ادراک قلمرو از ناحیه و ماهیت فعالیت‌های جاری و ذاتی آن، به‌عنوان عرصه‌ای عمومی در شهر تهران؛ در گرایش‌های شهروندان برای حضور و مشارکت در عرصه‌های مختلف شهری، تأثیر قابل‌توجه‌ای دارد؛ به‌تبع، طرح انتقال اداره‌ی مسائل و وظایف شهرها را از منطقه محوری، به ناحیه محوری، تغییر و در دستور کار خویش قرار دادند. بی‌گمان و در همین راستا باید این تغییر و ناحیه محوری را به‌عنوان یکی از کارآمدترین تصمیمات مدیریتی تلقی کرد. چراکه تمرکززدایی و سپردن امور محلی و کوچک به واحدهای خرد چون شهرداری ناحیه، باعث می‌شود که سطح استانداردهای توسعه‌ی پایدار شهر و نیز نحوه‌ی خدمت‌رسانی به شهروندان؛ ارتقا یابد و کیفی‌تر گردد.

از این‌رو به جرأت می‌توان گفت به ناحیه محوری و توجه به ناحیه و محلات به‌عنوان واحد اجرایی و باهدف تمرکززدایی در مدیریت شهری؛ طرحی تجدیدنظرگرا است که البته مستلزم تدوین و تبیین برنامه‌ای منسجم، تهیه‌ی طرح‌هایی با الگو و رویکردی منطبق با اهداف ناحیه محوری و همچنین تبیین فرآیند تحقق اهداف مذکور است.

ناحیه محوری درواقع نوعی تفکر علمی و جمعی مبتنی بر حقوق و مسئولیت‌های شهروندی است که می‌تواند حاصل تفکرات علمی و فعالیت‌های عینی را در مدیریت شهری سازماندهی و در شهر یا شهروند محور، تجلی نماید. چنانکه امروزه می‌بینیم که شهرداری ناحیه به‌نوعی کوچک‌شده‌ی شهر است. در منطقه‌ی شهری است که همه‌ی وظایف معاونت‌های شهردار هر منطقه در قالب و محتوایی خرد گردیده و به‌تبع با قابلیت اجرایی بالا، در نواحی سازمان‌دهی شده است. بر این پایه، اگر محله‌ها، زمینه‌ی مشارکت اسمی شهروندان را به‌عنوان ترسیم‌کننده‌ی یک الگوی فکری در شهر تبیین می‌کنند؛ ناحیه محوری همانا مشارکت عملی و اجرایی مدیریت شهر به دست خود شهروندان است.

با عنایت بدین مطالب، پس بی‌دلیل نیست که ملاحظات ناحیه محوری و گفت‌وگو از وظایف و مأموریت‌های مدیریت شهری در مقایسه نواحی؛ یکی از مهم‌ترین موضوعات تبدیل شهرداری به یک‌نهاده اجتماعی است که بستر تحقق آن، تعامل بیشتر بین شهروندان و مدیریت شهری با محور قرار دادن نواحی و محلات و فعال کردن نقش آن‌ها در اداره شهر است.

بر این اساس، بررسی ناحیه محوری و عوامل انسجام بخش وظایف و مأموریت‌های شهرداران نواحی؛ موضوع مهم و حساسی است که می‌تواند در این خصوص، پژوهش‌ها و مطالعات بسیاری انجام پذیرد و کتب متعددی، مورد تدوین و تألیف قرار گیرد. اما بی‌شک گستره‌ی وسیع رویکرد ناحیه محوری و حجم زیاد وظایف یک شهردار ناحیه؛ شاید اجازه‌ی بررسی جامع و کامل این امر را عملاً به ما ندهد. از این رو، ما با عرضیه‌ی این کتاب، سعی داریم تنها به ترسیم خطوط کلی ناحیه محوری و آنچه شهرداران نواحی، لازم است به آن‌ها توجه داشته باشند، بسنده نماییم. البته با این امید که در کتب و آثار بعدی، بتوانیم ابعاد دیگری از این موضوع مهم در بحث مدیریت شهری را مدنظر قرار دهیم.

کتاب «تشریح و تحلیل ناحیه محوری و نفوذ به حوزه‌های مختلف شهری در یک ناحیه و بررسی روند فرآیندها و فعالیت‌ها» اجرایی یک شهردار ناحیه، در واقع امکان آن را برای خواننده‌ی تحلیل‌گر و صاحب‌نظر و به‌ویژه خود شهرداران واهی فراهم می‌سازد تا در شناخت و بررسی ناحیه و محلات، توفیق حاصل نماید. تحلیلی که می‌تواند برای طراحی سیاست‌های مدیریت شهری، به‌عنوان گام نخست تلقی گردد و در تدوین برنامه‌ی اجرایی ترتیبات ناحیه محوری، به کار آید.

از این لحاظ باید کتاب مذکور را به خاطر برداشتن تحلیل‌هایی نسبتاً جامع و نیز چک‌لیست‌های مدیریتی متنوع، کتابی رهگشا و اجرایی خواند. اثر حاضر، «گونه‌ای طرح‌ریزی شده است که برخی از سرفصل‌ها و محورهای موضوعی آن می‌تواند علاوه بر استفاده‌ی شهر را، برای هر فراگیر و دانشجوی به‌ویژه دانشجویان و مخاطبان رشته‌های برنامه‌ریزی شهری، شهرسازی، معماری، مؤثر و خواندنی باشد.

این کتاب، شامل فصولی است که هر کدام از آن‌ها، با استفاده از بهترین راه‌ها، تحلیل، سعی دارد امکان دیدن و مطالعه‌ی مسئولیت‌ها و فعالیت‌های اجرایی شهری ناحیه را به خواننده بدهد. عبارت دیگر، هر کدام از این فصول، کنکاشی در خصوص ناحیه محوری و وظایف و مأموریت‌های یک شهردار ناحیه می‌باشند.

با وجود این، باید اذعان داشت که کتاب حاضر، دربرگیرنده‌ی تمامی ابعاد موضوع مورد مطالعه‌اش نیست. اگرچه رجاء واثق داریم که عرضیه‌ی کتاب‌هایی از این دست، می‌تواند در جهت شناخت و آشنایی با مدیریت بهینه‌ی امور شهری با رویکرد ناحیه محوری؛ به همهی دست‌اندرکاران و مدیران اجرایی و شهرداران نواحی، کمک نمایند تا گامی هرچند کوچک در راه توسعه‌ی ادبیات این حوزه‌ی مهم، بردارند.

بنا به نیاز باید این نوید را نیز بدهیم که در راستای ترویج و نشر دانش مدیریت شهری و توانمندسازی

قابلیت‌ها و ظرفیت‌های مدیران، قصد آن داریم که مجموعه‌ی کتاب‌های «آنچه مدیران شهری باید بدانند» را به زیور طبع آراسته سازیم تا همانا بتواند زمینه‌ای را برای توسعه‌ی ادبیات حوزه‌ی مدیریت و برنامه‌ریزی شهری فراهم آورد. این مجموعه آثار، بی‌تردید برای تمام صاحب‌نظران مسائل شهری و به‌ویژه مدیران شهری می‌تواند به‌عنوان دانشنامه‌ی مدیریت شهری، کارکرد داشته باشد و مفید واقع شود. بر همین اساس، در گام اول، دانسته‌ها و بایسته‌هایی ویژه‌ی شهرداران نواحی، طرح و تبیین می‌شود.

امید است که چنین آثاری، شرایطی را فراهم آورد تا سیاست‌های مدیریت شهری به‌ویژه سیاست ناحیه محوری، به نحو احسن و در راستای برقراری حفظ و ارتقای کیفیت زندگی شهروندان و توسعه‌ی خدمات؛ اتخاذ گردند. با این هدف، کتاب حاضر، تقدیم می‌گردد به تمام آنانی که در پرداختن به مسائل شهری و ارائه‌ی خدمات کیفی به شهروندان به درک و شناختی درخور توجه و تأمل‌برانگیز، دست‌یافته‌اند و بالطبع در حوزه‌های ناحیه محوری، حقوق شهروندان و مسئولیت‌ها، از این دست؛ به‌واقع موفق و مؤثر می‌باشند. با عنایت بدین هدف، از تمامی صاحب‌نظران و مخاطبان درخواست می‌گردد برای غنی‌بخشیدن هرچه بیشتر مطالب کتاب حاضر، نکات پیشنهادی و نظریات خود را برای اعمال در چارچوب آتی کتاب، ارسال فرمایند.

حسین مرادی

تأسیسات یکهزار و سیصد و نود و پنج

بخش اول: ناحیه و ناحیه محوری ۱۵

فصل اول: مقدمات، بر ناحیه محوری ۱۷

- ۱۹ نگاهی به معنا و مفهوم ناحیه و ظرفیت‌های آن:
- ۲۶ گذری بر تاریخچه و بافت ناحیه محوری شهرداری تهران:
- ۲۸ حوزه‌های عملیاتی ناحیه محوری:
- ۳۰ مؤلفه‌های ناحیه محوری:
- ۳۲ کارکردهای ناحیه محوری:
- ۳۵ ملاحظات ناحیه محوری:
- ۳۶ چشم‌انداز ناحیه محوری:

فصل دوم: ناحیه محوری، فرصتی جدید برای مدیران شهری ۳۹

- ۴۱ ناحیه محوری و ظرفیت‌سازی برای مدیران شهری:
- ۴۲ ناحیه محوری و تمرکز زدایی:
- ۴۵ ناحیه محوری و ارتقای مشارکت‌های شهروندان:
- ۵۰ ناحیه محوری و ارتقای کیفیت خدمات‌رسانی شهری:
- ۵۱ ناحیه محوری و سایر فرصت‌ها:

فصل سوم: شهرداران نواحی و اجرای ناحیه محوری ۵۳

- ۵۵ ویژگی‌های شهردار ناحیه:
- ۵۹ نقش‌های ده‌گانه‌ی شهرداران نواحی:
- ۶۵ شهردار ناحیه و پاسخ به بحران:

- ۶۷ شهردار ناحیه و مدیریت جهادی:
- ۶۹ شهردار ناحیه و حکمروایی شهری:
- ۷۰ شهردار ناحیه و نوسازی و بهسازی گام به گام ناحیه:

بخش دوم: بایسته‌های شهردار ناحیه ۷۵

فصل اول: راهبردهایی برای شکوفایی قابلیت‌های شهردار ناحیه ۷۷

- ۷۹ اشاره:
- ۷۹ خودشناسی:
- ۸۰ مسئولیت‌پذیری:
- ۸۱ برتری در وظائف استراتژیک:
- ۸۵ ظهور و بروز متاسر و مدیریت:
- ۸۶ تیم‌سازی:
- ۸۹ قاطعیت:
- ۹۰ تحول فکری در مدیریت:
- ۹۳ مسئولیت اجتماعی:
- ۹۴ مدیریت استراتژیک:

فصل دوم: زمینه‌هایی برای توانمندسازی شهرداران واحه ۹۷

- ۹۹ اشاره:
- ۹۹ دست‌یابنده:
- ۱۰۰ به کار اندازنده:
- ۱۰۰ سازگاری:
- ۱۰۱ تحلیل‌گری:
- ۱۰۱ سامان‌دهنده:
- ۱۰۱ باور و ایمان:
- ۱۰۲ فرماندهی:
- ۱۰۲ برقراری ارتباط:

۱۰۲	وجدان اجتماعی:
۱۰۳	اندیشه‌ورز:
۱۰۳	پرورش دهنده:
۱۰۴	انضباط:
۱۰۴	همدلی:
۱۰۵	انصاف:
۱۰۵	تمرکز:
۱۰۶	خردورزی:
۱۰۶	یادگیرنده:
۱۰۷	مثبت نگری:
۱۰۷	پاسخگویی:
۱۰۸	راهبردی:

فصل سوم: دستورالعمل‌ها و خط‌مشی‌های برای شهردار ناحیه ۱۰۹

۱۱۱	اشاره:
۱۱۱	مجموعه راهبردهای اثربخش مدیریت شهردار ناحیه:
۱۱۲	سرمایه‌گذاری به‌منظور تقویت ظرفیت شهرداری ناحیه:
۱۱۴	سیاست‌ها و اقدامات ناحیه‌ای در جهت تحقق رویکرد ناحیه محور:
۱۱۶	راهکارهای پیشنهادی بازتولید مفهوم ناحیه:
۱۱۸	ارائه اهداف عملیاتی، راهبردها و سیاست‌های اجرایی برای شهردار ناحیه:

فصل چهارم: چک‌لیست‌های مدیریتی برای شهرداران نواحی ۱۲۱

۱۲۳	اشاره:
۱۲۳	چک‌لیست: تأمین منابع مالی (فاینانس) خودگردان برای پروژه‌ها:
۱۲۶	چک‌لیست: توسعه منابع انسانی مارا و اثر بخش:
۱۳۱	چک‌لیست: مدیریت بحران:
۱۳۷	چک‌لیست: مدیریت جهادی:

- ۱۴۰ چک‌لیست: مدیریت عملکرد:
- ۱۴۱ چک‌لیست: مدیریت تحول:
- ۱۴۲ چک‌لیست: مدیریت تعارض:
- ۱۴۴ چک‌لیست: مدیریت کیفیت:
- ۱۴۵ چک‌لیست: وظایف و مأموریت‌های مدیریت شهری:

- ۱۵۴ فهرست منابع و مآخذ:
- ۱۵۴ الف) جمع به زبان فارسی:
- ۱۵۷ ب) منابع به زبان انگلیسی: